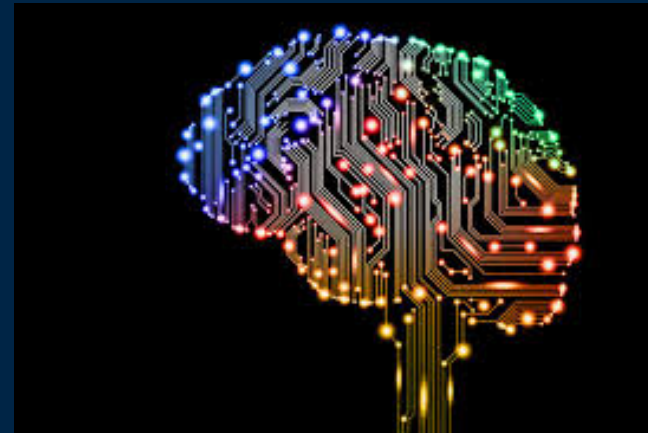
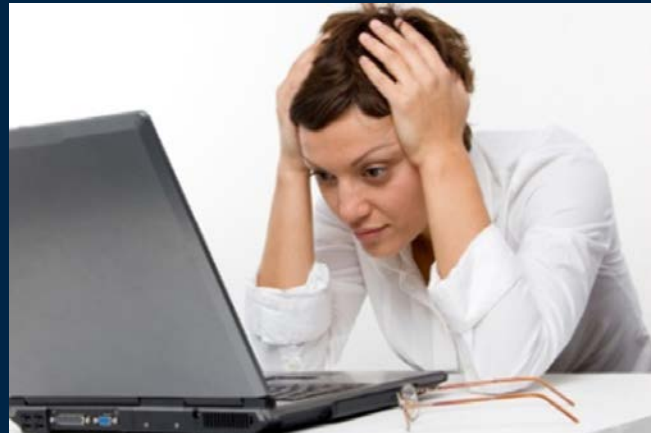

SPROGRESSOURCER KONTRA ORDBØGER: HVAD ER BEDST?

Baggrund 1 = en række nye leksikografiske trends hvor ordbøger er under pres

Paraphrasing Frank Zappa's quote on jazz (1974), one could say dictionaries are not dead, they just smell funny.” (I. Kernermann 2013. Kernermann News 21: 1.)

- fra håndgribelige til virtuelle (til usynlige) ordbøger
- fra menneske til maskine
- fra indhold til teknologi
- fra ord (til sætninger og strukturer) til sprog
- fra ordbøger til leksikografikologi

(I. Kernermann 2013. *Kernermann News* 21: 7.

Og ligeledes: *Without data you're just another person with an opinion* (W. E. Deming)

Baggrund 2 = et stort videnskabeligt underskud

- Stærkt øget interesse for brugerundersøgelser i disse år, se fx ENeL survey for brugen af monolingvale ordbøger <http://www.owid.de/plus/dictcult/>
- Forbavsende få empiriske studier i ordbogsbrug, når det kommer til fremmedsproget (oversættelse til og fra fremmedsproget, tekstproduktion på fremmedsproget) (Lew 2016)
- Ingen kontrastive studier af forskellige hjælpemidler – både leksikografiske og ikke leksikografiske
- Ingen studier, hvor brugerne forinden er blevet instrueret i ordbogsbrug
- Ingen studier, hvor man netop har udvalgt gode, specielt designede ordbøger, der fuldstændig matcher brugersituationen
- Konstrueret online eksperiment som undersøgelsesform – hverken ‘positivistisk’ eller ‘naturalistisk’ paradigme (Lew 2011, 2016; Nesi 2013; Tarp 2009)

Baggrund 3 = fald i ordbogsbrug

- Helt ny forskning viser, at brugen af ordbøger (inklusive virksomhedsordbøger og termbaser) fravælges af brugere, der arbejder professionelt med oversættelse (Bundgaard 2017)
- Google som det nu foretrukne værktøj (giver straks kontekstuelle informationer om ordenes (og termernes) brug)
- Eller med andre ord: *Do we still need dictionaries in the age of Google?*
- Pilotprojekt til at besvare dette spørgsmål
- Præliminær optælling og analyse/afventer statistisk beregning for kalkulation af afvigelser

Forskningsspørgsmål

-
1. Hvorvidt kan sproglige online ressourcer erstatte online ordbøger i forbindelse med oversættelse fra modersmål til fremmedsprog og tekstproduktion på fremmedsprog? Gør ordbøger overhovedet en forskel?
 2. Hvorvidt har en kvalificeret brug af ordbøger en målbar effekt på kvaliteten af den oversatte/producerede tekst?

Metode og forsøgsdesign

Forsøg:

Kontrolleret forsøg med to grupper forsøgspersoner rekrutteret fra tre hold BA-studerende på Copenhagen Business School

Forsøgsobjekt:

Tidligere eksamensopgave

Forsøgsopgave: Forsøgspersoner blev bedt om at:

- A) oversætte 7-8 linjer fra dansk til engelsk
- B) producere e-mail på engelsk på basis af dansk oplæg
- C) aflevere oversat og produceret tekst og
- D) optage processen vha. skærmoptager

Metode og forsøgsdesign

Forsøgsopstilling:

Hold 1 fik forudgående undervisning i anvendelse af fire specifikke online-ordbøger og anvendte ordbøger til løsning af opgaven.

Hold 2 fik ikke forudgående undervisning i anvendelse af ordbøger og fik IKKE adgang til ordbøger. Til gengæld fik de lov til at bruge alle tilgængelige sprogresourcer.

Forsøgsdata:

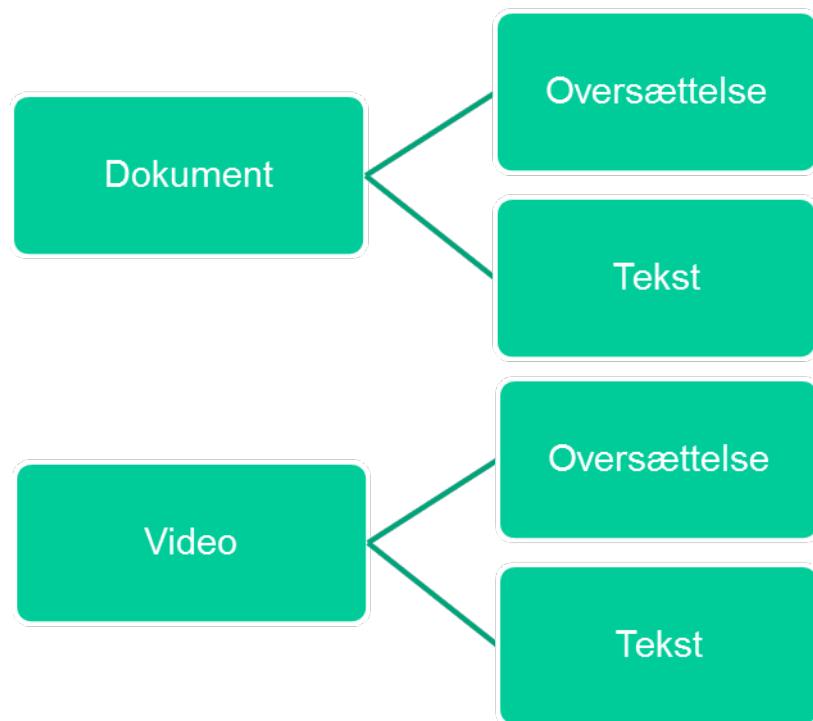
2 x 10 tekster (resultat) – dvs. 20 produkttekster

2 x 10 skærmoptagelser (proces) – dvs. 20 videoer

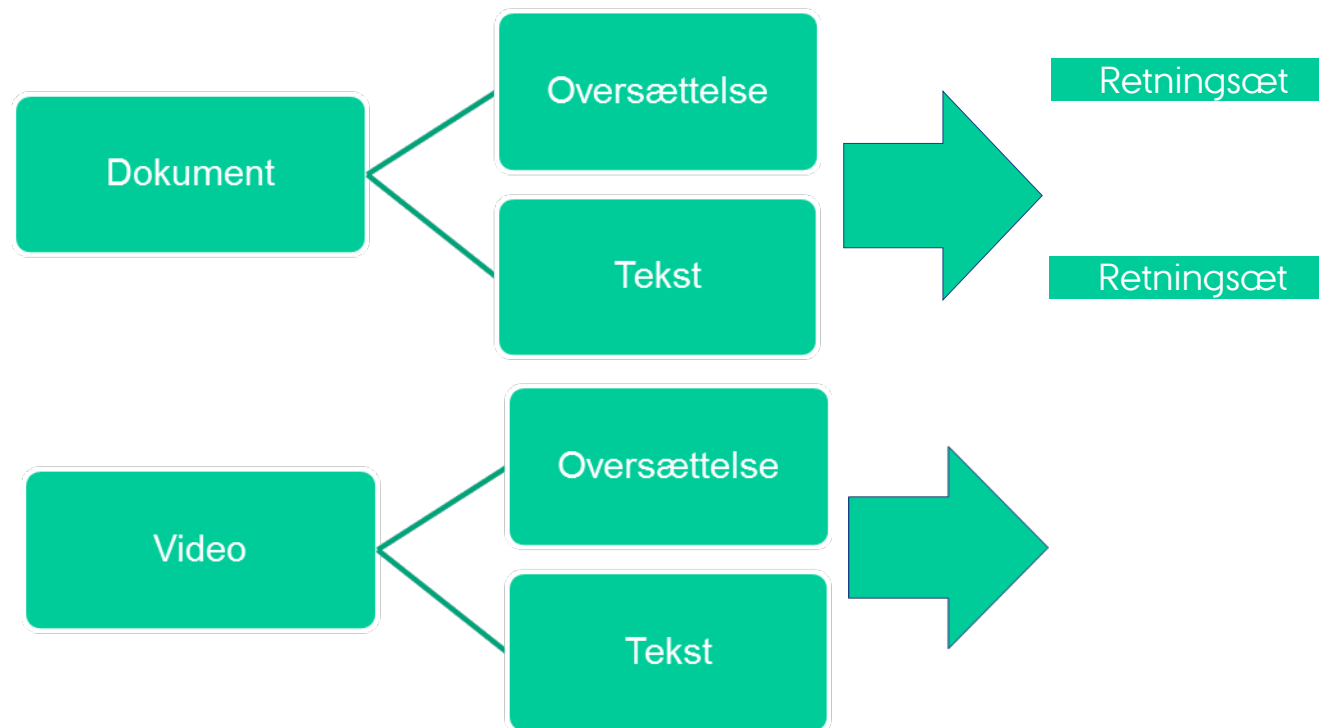

Oversigt over empiriske data

Hold 1 - MED ordbog

Hold 2 – UDEN ordbog

Målepunkter: proces og resultat

-
- 1. Proces = skrivestrategier - processen “hvordan” og “proceskvalitet”**
 - Med ordbøger
 - Med sproressourcer
 - 2. Produkt = tekstkvalitet - resultatet “hvad” – retning af de producerede opgaver**
 - Med ordbøger
 - Med sproressourcer

MÅLEPUNKTER PROCES: ORDBØGER

-
- Antal opslag i alt?
 - Antal opslag i relation til opgavetype (oversættelse, tekstproduktion)?
 - Opslagsart (hvad blev der søgt på?)
 - Type ordbog?
 - Import af søgning ja/nej?
 - Svar på søgning rigtigt/forkert?
 - Samlet tidsforbrug for søgning (= tid online)?
 - Samlet tidsforbrug for løsning af opgaverne?
 - Andel af søgningstid?

MÅLEPUNKTER PROCES: SPROGRESSOURCER

- Antal opslag i alt?
- Antal opslag i relation til opgavetype (oversættelse, tekstproduktion)?
- Opslagsart (hvad blev der søgt på? Datakategorier)
- Typer sprogressourcer (fx Google Translate) og andel af disse?
- Import af søgning ja/nej?
- Output på søgning rigtigt/adækvat/forkert?
- Samlet tidsforbrug for søgning (= tid online)?
- Samlet tidsforbrug for løsning af opvae/opgaverne?
- Andel af søgningstid?

MÅLEPUNKTER PRODUKT = RETNING OG EVALUERING

Med ordbøger:

- Ortografi?
- Grammatisk korrekthed?
- Ækvivalens?
- Idiomaticitet?
- Pragmatisk relevans (= kvalitet af kommunikationen)?

Med sproressourcer

- Ortografi?
- Grammatisk korrekthed?
- Ækvivalens?
- Idiomaticitet?
- Pragmatisk relevans (= kvalitet af kommunikationen)?

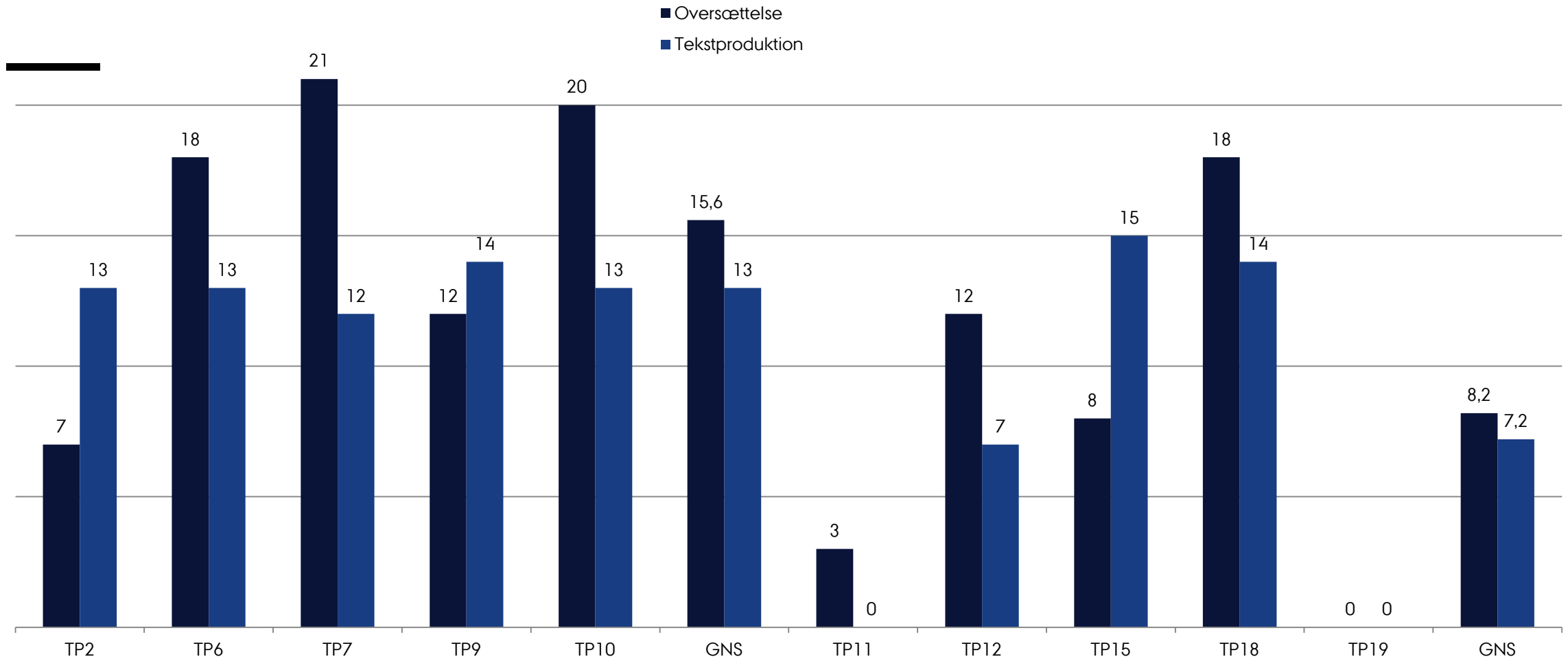
Oversigt – type værktøjer

Testpersoner	Ordbøger
TP2	Gyldendals Røde Ordbøger
TP6	Oxford English Dictionary Online, Gyldendals Røde Ordbøger, Økonomisk ordbog
TP7	Gyldendals Røde Ordbøger, Vinterberg & Bodelsen
TP9	Gyldendals Røde Ordbøger
TP10	Gyldendals Røde Ordbøger og Gyldendals Fagordbog

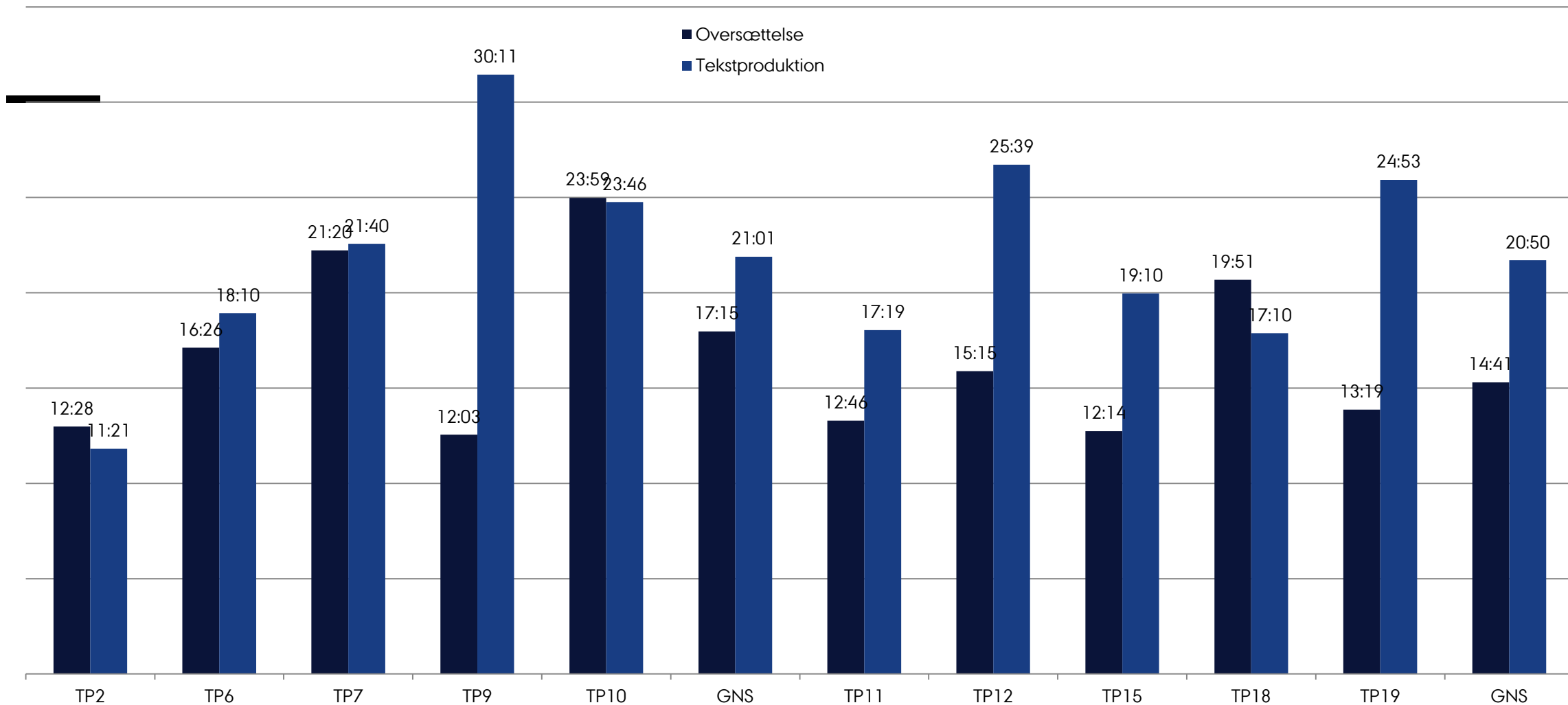
Testpersoner	Sprogressourcer
TP11	Google
TP12	Google, da.bab.la, ordboger.com, den store danske, den danske ordbog, findwords.info, powerthesaurus.org
TP15	Google Translate, Wikipedia
TP18	Google Translate, Google, Wiktionary
TP19	-

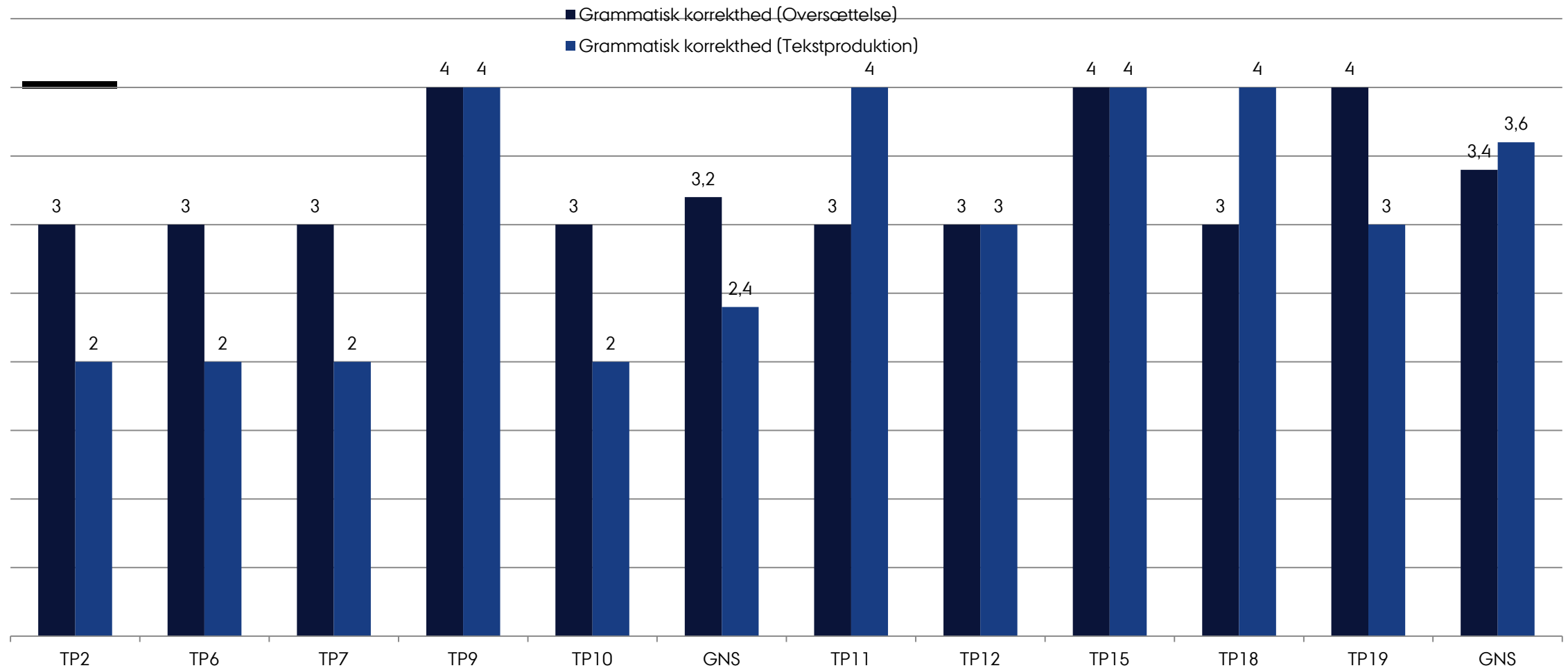
Proces begge grupper – antal opslag/aktiveringer

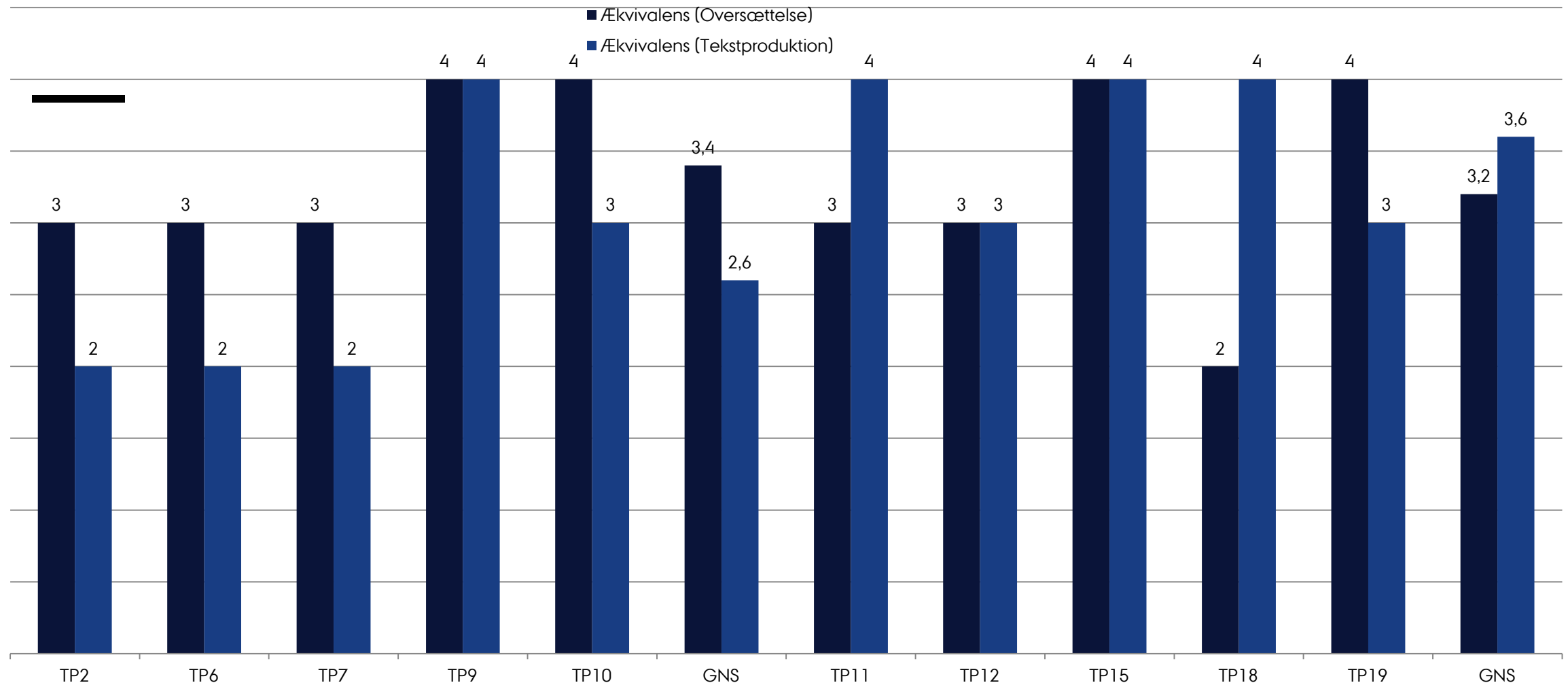
Proces begge grupper – tid forbrugt

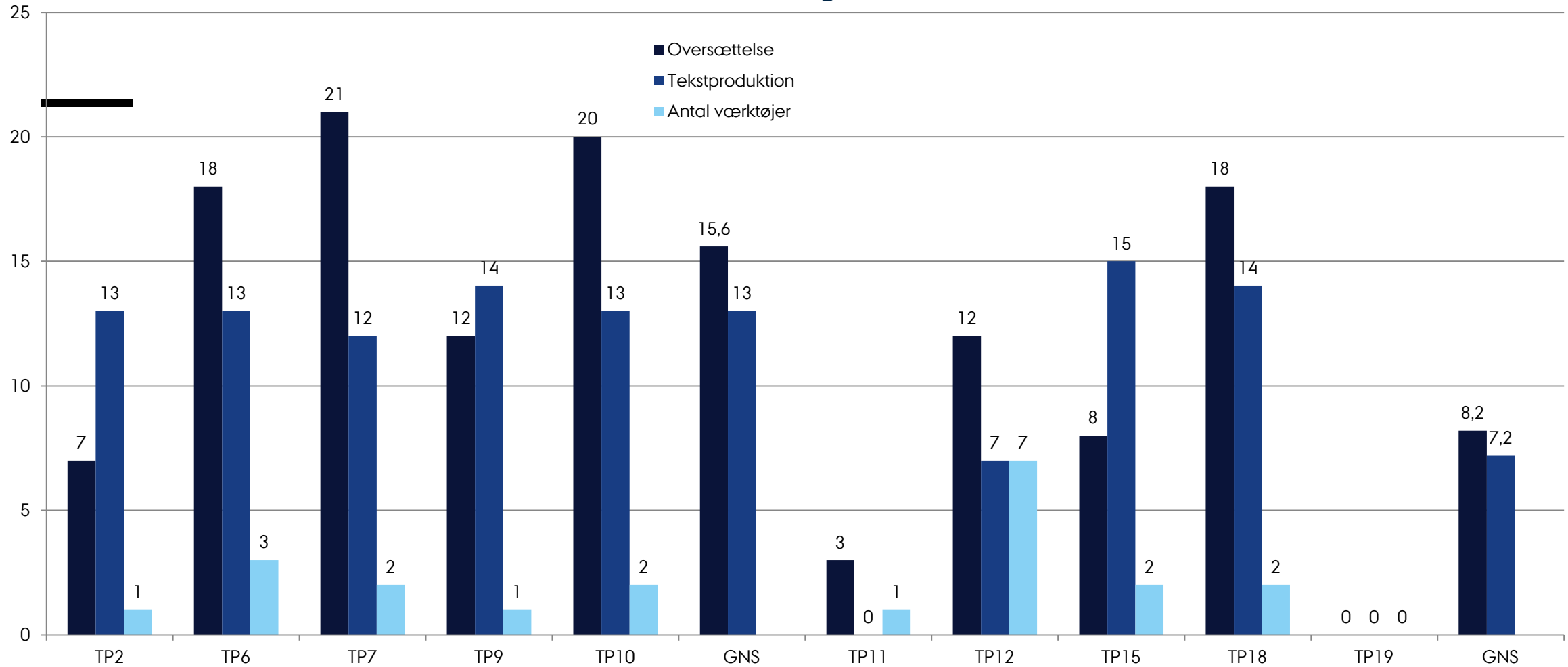
Produkt begge grupper - Grammatisk korrekthed

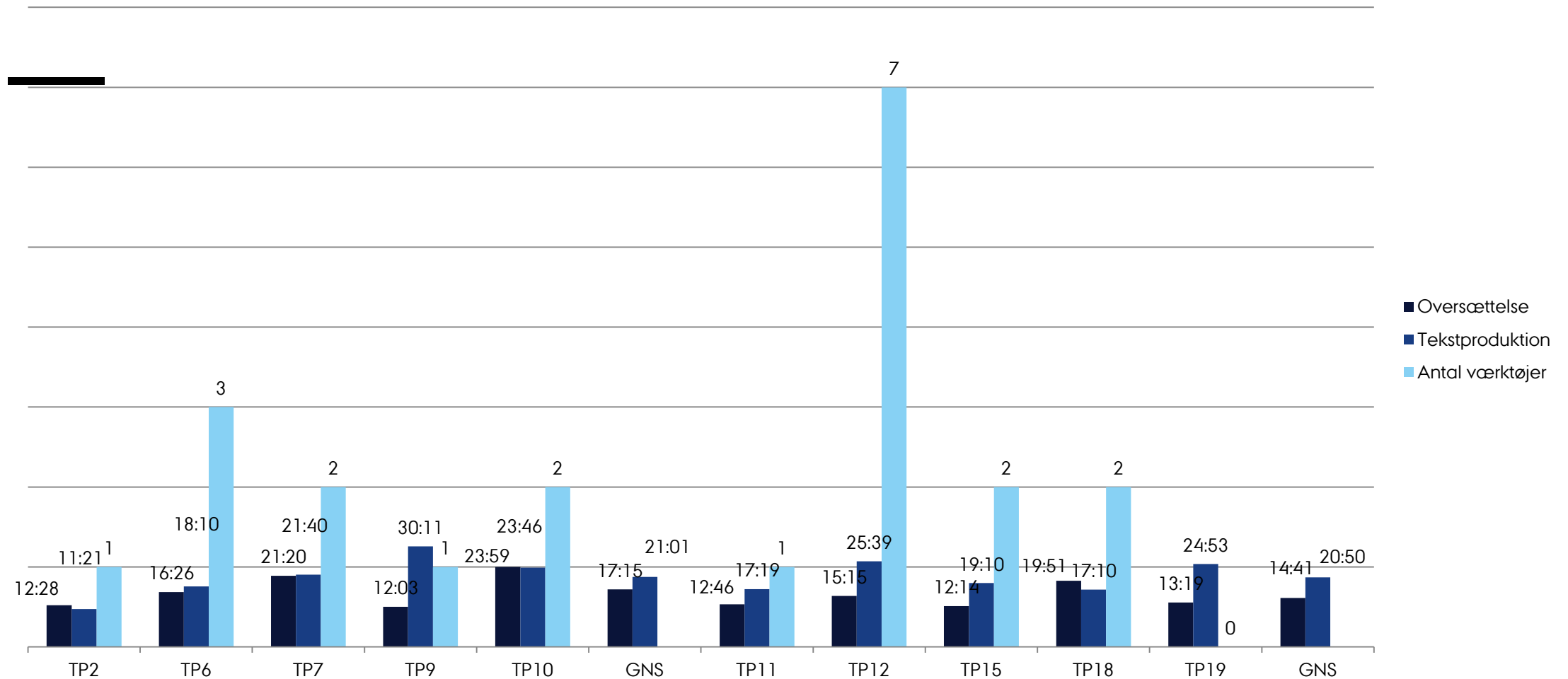
Produkt begge grupper - ækvivalens

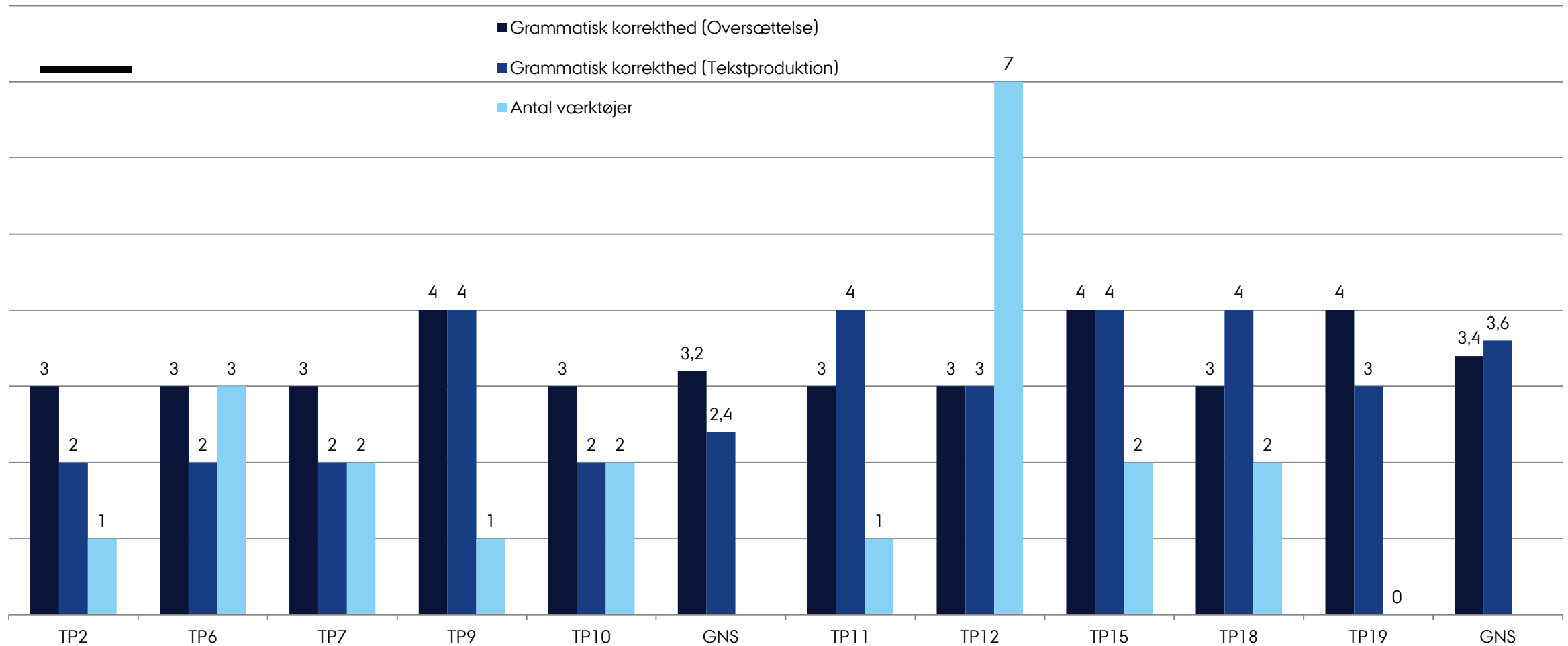
Proces begge grupper– antal opslag/aktiveringer og antal værktøjer

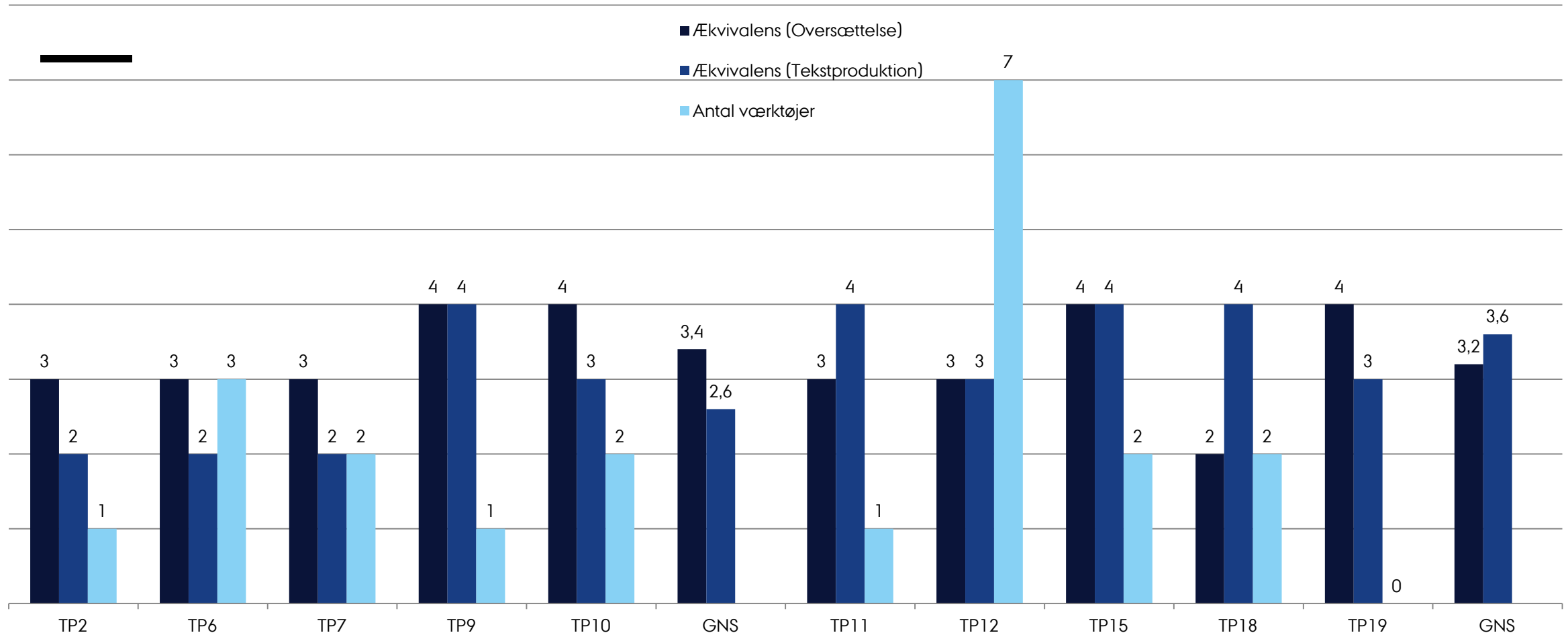
Proces begge grupper– tid forbrugt og antal værktøjer

Produkt – begge gruppe – grammatisk korrekthed- antal værktøjer

Produkt – begge gruppe – grammatisk korrekthed- antal værktøjer

Resultater og diskussion

- Antal og type af værktøjer synes ikke at have indflydelse på kvaliteten af oversættelser lavet af hverken forsøgspersoner MED adgang til ordbøger eller oversættelser lavet af forsøgspersoner UDEN adgang til ordbøger
- Antal og type af værktøjer synes ikke at have indflydelse på kvaliteten af tekster produceret af hverken forsøgspersoner MED adgang til ordbøger eller tekster produceret af forsøgspersoner UDEN adgang til ordbøger
- Generelle IT-kompetencer synes at have indflydelse på hvor hurtigt begge forsøgspersoner MED adgang til ordbøger samt forsøgspersoner UDEN adgang til ordbøger løser opgaver
- Integreerede stavekontrol og synonymordbøger anvendes som første værktøj af forsøgspersoner MED adgang til ordbøger samt forsøgspersoner UDEN adgang til ordbøger
- Forsøgspersoner UDEN adgang til ordbøger bruger sproressourcer til både at svare på kommunikationsorienterede og vidensorienterede spørgsmål
- Forsøgspersoner UDEN adgang til ordbøger bruger især Google Translate og derefter Google til at validere oversættelsesforslag

Resultater og diskussion

- Kvaliteten af oversættelser lavet af forsøgspersoner MED adgang til ordbøger synes **IKKE** at være højere end oversættelser lavet af forsøgspersoner UDEN adgang til ordbøger
- Kvaliteten af tekster produceret af forsøgspersoner MED adgang til ordbøger synes **IKKE** at være højere end tekster produceret af forsøgspersoner UDEN adgang til ordbøger
- Anvendelsen af ordbøger fremfor sproressourcer synes således **IKKE** at kunne ses mærkbart på kvaliteten af hverken oversættelse eller tekstproduktion
- Der er brug for mere procesforskning i tekstproduktion – både med og uden leksikografiske hjælpemidler
- Nedgangen i brugen af konventionelle ordbøger opvejes af den stærke efterspørgsel på – og implementering af – højkvalitets leksikografisk strukturerede data til computationelle applikationer og IA-systemer – inkl. ‘writing assistants’ på fremmedsprog
- Leksikografi som leverandør af højkvalitets sproglige data til automatiske, integrerede sprogresourcesystemer

Litteratur

- Bowker, L. 2012. 'Meeting the Needs of Translators in the Age of e-Lexicography: Exploring the Possibilities.' In S. Granger and M. Paquot (eds), *Electronic Lexicography*. Oxford: Oxford University Press, 379– 397.
- Bundgaard, K. 2017. *(Post-editing) – A workplace study of translator-computer interaction at Textminded Danmark A/S*. PhD dissertation. Aarhus: Aarhus Universitet, Department of Management.
- Kernermann, I. 2013. *Kernermann News* 21.
- Kernerman, I. and A. Adamska-Sałaciak 2016. 'Introduction: Towards Better Dictionaries for Learners.' *International Journal of Lexicography* 29 (3): 271-178.
- Lew, R. 2011. 'User Studies: Opportunities and Limitations'. In K. Akasu and S. Uchida (eds.) *Lexicography: Theoretical and Practical Perspectives. Papers Submitted to the 7th Asialex Conference*. Tokyo: Asialex, 7-16.
- Lew, R. 2016. 'Can a Dictionary Help you Write Better? A user Study of an Active Bilingual Dictionary for Polish Learners of English'. *International Journal of Lexicography* 29 (3): 353-366.
- Nesi, H. 2013. 'Researching users and uses of dictionaries' in H. Jackson (Ed). *The Bloomsbury Companion To Lexicography*, 62-74. London: Bloomsbury.
- Tarp, S. 2009. 'Reflections on lexicographical user research'. *Lexikos* 19, 275-296.

Afslutning

Tak for jeres opmærksomhed!

Spørgsmål?

Kontaktinformation

Patrick Leroyer, PhD, MA
Aarhus Universitet, Center for leksikografi
og
Henrik Køhler Simonsen, PhD, MA, MBA
Copenhagen Business School

E-mail: Patrick Leroyer: pl@cc.au.dk
E-mail: Henrik Køhler Simonsen: hks.msc@cbs.dk

